Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto 10.10.2019

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2020–2023 ja PLM:n hallinnonalan keskeiset kipupisteet vuoden 2020 talousarvioesityksessä

1 Julkisen talouden suunnitelman ja talousarvioesityksen lähtökohdat

Suomi pitää huolen uskottavasta kansallisesta puolustuksestaan ja sen riittävästä resursoinnista. Suomen puolustuskyky perustuu yleiseen asevelvollisuuteen, koulutettuun reserviin, koko maan puolustamiseen ja korkeaan maanpuolustustahtoon. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on ehkäistä Suomen joutuminen sotilaallisen konfliktin osapuoleksi. Toimintaympäristön kehitystä vastaavan puolustuskyvyn ylläpito ja sen kehittämisedellytykset varmistetaan turvaamalla puolustushallinnolle riittävät resurssit. Puolustuksen resursoinnissa noudatetaan vuoden 2017 puolustusselontekoa.

Toimintamenoihin on lisätty rahoitusta hallitusohjelman mukaisesti Puolustusvoimien henkilö- ja tehtävämäärän lisäämiseksi hallituskauden aikana noin sadalla tehtävällä, kertausharjoitusten määrän asteittaiseen nostamiseen kehyskaudella sekä vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uudelleenjärjestelyihin. Tämä hallitusohjelman mukainen lisärahoitus kasvaa asteittain kehyskauden aikana 5,5 milj. eurosta vuonna 2020 10 milj. euroon vuonna 2023. Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uuden toimintamallin toimeenpanoa varten määrärahoja on myös kohdennettu uudelleen hallinnonalan sisällä.

Puolustusmateriaalihankintamäärärahoihin, Puolustusvoimien toimintamenomäärärahoihin (pl. henkilöstömenot) ja sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahoihin (pl. henkilöstömenot) tehdään vuosittain vakiintuneen käytännön mukaiset kustannustasotarkistukset.

2 Hallinnonalan määrärahat

Hallituksen esitys vuoden 2020 talousarvioksi sekä valtioneuvoston 7.10.2019 hyväksymän julkisen talouden suunnitelman osana oleva valtiontalouden kehyspäätös vuosille 2020—2023 sisältää puolustusministeriön hallinnonalan menoja seuraavasti:

(milj. euroa)	TA 2019	TAE 2020	KEH 2021	KEH 2022	KEH 2023
Kehykseen luettava	2 794	2 791	4 247	4 268	4 260
Kehyksen ulkopuolella (alv)	344	367	738	741	739
Pääluokka 27 yhteensä	**3 138**	**3 158**	**4 984**	**5 009**	**5 000**

Puolustusministeriön hallinnonalan määrärahataso on noin 3,2 mrd. euroa vuonna 2020 ja se kasvaa kehyskaudella 5,0 mrd. euroon. Muutos aiheutuu Puolustusvoimien strategisiin suorituskykyhankkeisiin suunnitellusta rahoituksesta. Kehyskaudella toteutetaan meri- ja ilmapuolustuksen pääjärjestelmien hankkeet, joissa korvataan merivoimien vanheneva taistelualuskalusto ja ilmavoimien Hornet-hävittäjäkaluston suorituskyky. Molemmat hankinnat kuuluvat valtion menokehysten piiriin. Kehykset sisältävät Laivue 2020 -hankkeen menoja vuositasolla 192−194 milj. euroa ja monitoimihävittäjien hankinnan kolmen ensimmäisen vuoden arvioitua rahoitusta vuodesta 2021 alkaen yhteensä 4,5 mrd. euroa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Menojen yhteismäärä vuonna 2020 on 19,6 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan 1 932 milj. euroa, joka on 8,3 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Puolustusmateriaalihankintoihin ehdotetaan 765 milj. euroa, joka on 9,3 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2019 varsinaisessa talousarviossa. Talousarvioesitykseen on sisällytetty erillinen 10 milj. euron määräraha monitoimihävittäjien hankinnan valmistelua varten.

Pääluokan määrärahalisäykset ovat yhteensä 107 milj. euroa ja vähennykset yhteensä 87,4 milj. euroa. Hallinnonalan arvonlisäveromenoihin esitetään noin 22 milj. euron lisäystä. Muut lisäykset aiheutuvat pääosin palkkausten tarkistuksista ja muista hinta- ja kustannustasotarkistuksista, edellisellä vaalikaudella päätetystä materiaalihankintojen tasokorotuksesta, monitoimihävittäjien hankinnan valmistelusta ja Puolustusvoimien henkilö- ja tehtävämäärän lisäämisestä. Vähennykset aiheutuvat pääosin Laivue 2020 -hankkeen rahoitusosuuden vuosivaihtelusta, Senaatti-kiinteistöjen budjettineutraalista vuokranalennuksesta ja toimintamenoihin kohdistuvasta tuottavuussäästöstä.

Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin esitetään noin 60 milj. euroa. Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (53 milj. euroa) sisältyvät ulkoministeriön määrärahoihin.

Hallitusohjelman mukaan maanpuolustusjärjestöjen riittävät resurssit varmistetaan ja laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta pannaan toimeen. Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle myönnettävää valtionapua ollaan tähän liittyen lisäämässä siirtämällä 2,8 milj. euroa Puolustusvoimien toimintamenomäärärahoista valtionapumomentille.

Puolustusministeriön pääluokan menojen osuus vuodelle 2020 ennustetusta bruttokansantuotteen määrästä on 1,27 % (v. 2019: 1,30 %). Pääluokan osuus valtion budjettitalouden menoista on noin 5,49 % (v. 2019 5,65 %).

3 Hinta- ja kustannustasotarkistukset vuonna 2020

Kehykset on muutettu vuoden 2020 hinta- ja kustannustasoon tekemällä Puolustusvoimien toimintamenoihin (pl. henkilöstömenot), puolustusmateriaalihankintoihin ja sotilaallisen kriisinhallinnan menoihin vakiintuneen käytännön mukainen ennakollinen 1,5 prosentin kustannustasotarkistus. Määrärahoihin on tehty lisäksi vuoden 2018 toteutuneen indeksikehityksen mukaiset tarkistukset. Nämä hinta- ja kustannustasotarkistukset lisäävät hallinnonalan määrärahoja noin 22 milj. eurolla. Kilpailukykysopimukseen perustuvan lomarahaleikkauksen päättyminen lisää toimintamenomäärärahoja noin 12 milj. eurolla.

4 Tilausvaltuudet

Vuoden 2020 talousarvioesityksen mukaisista uusista ja aiemmin myönnetyistä Puolustusvoimien tilausvaltuuksista aiheutuu menoja yhteensä 775 milj. euroa vuonna 2020 ja talousarviovuoden jälkeisinä vuosina yhteensä 1 361 milj. euroa.

Talousarvioesitys sisältää kaksi uutta tilausvaltuutta. Puolustusmateriaalihankintoihin ehdotetaan 53,8 milj. euron suuruista Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen 2020 -tilausvaltuutta, jonka menot ajoittuvat vuosille 2020—2022. Tilausvaltuudella mm. päivitetään panssaroitua pyöräajoneuvokalustoa, hankitaan pioneerimateriaalia sekä korvataan koulutuksessa käytettävää räjähde- ja tulenkuvausjärjestelmää. Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan 132,4 milj. euron tilausvaltuutta, jolla turvataan

käytettävyystavoitteiden edellyttämät järjestelmien huolto- ja ylläpitosopimukset, pitkän toimitusajan varaosahankinnat sekä tarvittavat muut palvelut vuosille 2020—2024.

Kehysvuosille 2021–2023 aikanaan talousarvioissa esitettävät uudet toimintamenojen ja Puolustusvoimien materiaalisen kehittämisen tilausvaltuudet tullaan sovittamaan Puolustusvoimien kehystasoon.

5 Hallinnonalan kipupisteet

5.1 Toimintamenosäästöt (ns. JTS-miljardin tuottavuussäästö)

Edellinen hallitus asetti valtion toimintojen digitalisaatiolle ja tuottavuuden kehittämiselle vuosille 2020−2029 ajoittuvan, kaikkia hallinnonaloja sitovan tuottavuustavoitteen (ns. JTS-miljardin tuottavuussäästö). Puolustusministeriön hallinnonalalla säästötavoite on 0,3 % toimintamenoista vähennettynä toimitilamenoilla. Puolustusvoimien toimintamenomomentin osuus suunnitellusta tuottavuussäästötavoitteesta on noin 4,8 milj. euroa vuonna 2020, ja se kasvaa vuoteen 2023 mennessä 19,2 milj. euroon. Nyt käytetyillä kohdennusperusteilla säästötavoite kasvaa lähes 48 milj. euroon vuonna 2029. Tämä tulee olemaan haaste mm. asevelvollisten koulutukselle sekä lento- ja alustoiminnalle.

5.2 Puolustusvoimien henkilöstömäärä

Puolustusvoimien henkilöstöä lisätään hallitusohjelmaan perustuen kehyskaudella noin 100 tehtävällä. Vuodelle 2020 esitetty 3,0 milj. euron lisärahoitus riittää noin 40 tehtävään, mikä joudutaan käyttämään pääosin vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen uuden toimintamallin käyttöönottoon. Turvallisuustilanteen muutokset edellyttävät Puolustusvoimilta korkean valmiuden ylläpitämistä ja suorituskyvyn jatkuvaa kehittämistä. Lainsäädäntö ja tehtävät ovat muuttuneet ja kansainvälisen toiminnan määrä on kasvanut. Tämä asettaa haasteita henkilöstövoimavarojen riittävyydelle ja henkilöstön jaksamiselle.

Puolustusvoimat on saanut viime vuosina noin kahden miljoonan euron lisämäärärahan määräaikaisten sopimussotilaiden palkkaamiseen. Vuoden 2020 talousarvioesitys ei sisällä tätä määrärahaa. Sopimussotilaiden palkkaamisella tuetaan Puolustusvoimien henkilöstön jaksamista ja riittävän kouluttajamäärän varmistamista varusmieskoulutuksessa. Sopimussotilaan tehtävillä tuetaan myös nuorten hakeutumista aliupseerin tehtäviin ja mahdollisesti myös jatko-opintoihin Puolustusvoimissa.

5.3 Kertausharjoitusmäärä

Kertausharjoitusten määrää nostetaan hallitusohjelmaan perustuen vaalikauden aikana Puolustusvoimien henkilöstömäärän kasvaessa. Tavoitteena on noin 20 prosentin lisäys nykyisestä tasosta hallituskauden loppuun mennessä. Vuodelle esitetyllä 1,0 milj. euron lisämäärärahalla saadaan koulutettua noin 1 200 reserviläistä, mikä vastaa noin 6,6 prosentin lisäystä nykytasoon. Kehyskauden loppuun mennessä määrärahalisäys kasvaa 1,5 milj. euroon, millä päästään noin puoleen hallitusohjelmassa tavoitteeksi asetetusta 20 prosentin lisäyksestä kertausharjoitusmäärissä. Kertausharjoituskoulutuksesta sovitaan vuosittain puolustusministeriön ja Puolustusvoimien välisissä tulosneuvotteluissa.